NOTA DE PREMSA

«La fórmula de l'equitat»: cap a un finançament més just dels centres educatius

Dijous 11 de novembre de 2021

La Fundació Bofill reclama consolidar els 570 milions d'euros extraordinaris de la Covid-19 i que es destinin als centres més complexos amb una nova fórmula de finançament que tingui en compte les necessitats dels centres

- Els centres públics amb alumnat vulnerable només reben 800 euros més per alumne i any que els centres sense cap complexitat, quantitat insuficient per garantir les necessitats educatives d'aquest alumnat.

- Catalunya actualment té un sistema de finançament lineal, pel qual els recursos que reben els centres tenen poc en compte la seva complexitat social i territorial.

- Proposem passar a un model de finançament per fórmula d'equitat que concentri l'esforç financer en aquells centres que tenen més alumnat socialment i educativament vulnerable perquè rebin més recursos (docents, professionals, materials, de formació, etc.) i així garantir les seves oportunitats educatives.

- La gran majoria de sistemes educatius de l'OCDE disposen d'un finançament per fòrmula on s'inclouen factors com la complexitat social i educativa del centre i el seu entorn per sobredotar de recursos els centres més desafavorits. Actualment, països com Finlàndia, Suècia, Països Baixos, Regne Unit o Canadà distribueixen els recursos fent servir aquesta modalitat.

- Un finançament per fórmula a Catalunya permetria, per exemple, a un centre públic de primària de màxima complexitat passar de rebre 5.246 € per alumne/any a 6.860 €.

- Aplicar el nou model de finançament sense que cap centre perdi recursos implicaria incrementar un 15% el pressupost actual (643 M€). Una bona part ja hi són gràcies a la inversió extraordinària de 576 M€ de resposta a la pandèmia. Cal consolidar-los en el nou pressupost i redistribuir-los de manera més equitativa entre els centres, aplicant la nova fórmula.

Un centre públic de secundària de molt alta complexitat, amb prop de 480 alumnes i situat en un barri pobre d'una ciutat catalana rep l'equivalent a **6.600€ per alumne.**

Un institut de la mateixa grandària però amb un perfil d'alumnat no desafavorit rep al voltant de **5.800€ per alumne.**

La recerca demostra bastament que les famílies amb més recursos econòmics ofereixen als seus fills uns estímuls cognitius, un acompanyament i suport als aprenentatges i un accés a activitats extraescolars que les famílies amb menys recursos tenen menys possibilitats d'oferir. Per compensar aquesta desigualtat, **els 800€ de recursos addicionals que reben les escoles i instituts que concentren més alumnat desafavorit són insuficients.**

L'any 2019, la despesa pública en educació a Catalunya va ser del 3,55% del PIB, significativament per sota de la d'Espanya (4,26%) i de la del conjunt de la UE (4,60%). Actualment, aquests recursos no es reparteixen entre els centres tenint en compte la seva complexitat, sinó principalment en base al nombre d'alumnes, amb algunes correccions en funció de la complexitat però és una sobredotació molt marginal, molt per sota de les seves necessitats.

Aquest infrafinançament del sistema educatiu català afecta directament les escoles i instituts, docents i equips directius, que no tenen els recursos necessaris per fer la seva feina en les millors condicions possibles i garantir la millor educació per a tots els infants i joves. I perjudica, de manera més significativa, els centres que tenen més complexitat i necessiten més docents, suports intensius i diners per a garantir la gratuïtat de les activitats complementàries, sortides i colònies a tots els alumnes.

Davant el previsible empitjorament de les condicions econòmiques i socials d'una part de la població ja desavantatjada, **urgeix una distribució més justa dels recursos que prioritzi aquelles escoles i instituts on més falta facin.** Per millorar el sistema educatiu i fer-lo més equitatiu cal més finançament, però també és imprescindible repartir els recursos entre els centres d'una manera més justa, eficient i transparent.

Per això, **la Fundació Bofill proposem aplicar una nova fórmula de repartiment que distribueix els recursos per als centres d'una manera més justa, eficient i transparent.** La 'fórmula de l'equitat' dóna una importància destacada a la

vulnerabilitat social i acadèmica de l'alumnat del centre i reconeix el fet que els centres de major complexitat necessiten més recursos que la resta i dels que reben amb el sistema de finançament actual.

El model de finançament proposat, elaborat per Marcel Pagès i Miquel Àngel Alegre en l'informe La fórmula de l'equitat, és l'aplicació a Catalunya d'un sistema conegut com a "finançament per fórmula". **Països com Finlàndia, Suècia, Països Baixos, Regne Unit o Canadà fa anys que l'apliquen**, i és sinònim d'eina de bon govern, transparència i gestió eficient. De fet, **la gran majoria de sistemes educatius de l'OCDE disposen d'un sistema de FxF on s'inclou algun factor d'equitat per sobredotar de recursos els centres més desafavorits.**

Els centres de major vulnerabilitat necessiten més professors, però també més professionals de suport, especialistes, programes d'acollida i acompanyament, activitats complementàries i extraescolars gratuïtes, ajuts de menjador, capacitació parental, entre d'altres. **Recursos que permetin als professionals d'aquests centres treballar en les millors condicions per tal d'oferir als seus alumnes experiències i oportunitats educatives que aquests poden tenir dificultats per obtenir en el seu entorn familiar o comunitari.**

El model de finançament per fórmula per a Catalunya proposat es concreta en **una expressió algebraica que té en compte diferents components:**

$$F_1 = (p * g * k * nt_1) + (m * g * k * nt_2) + (f * g * nt_3) + (i * s * nt_4) + (r * b * nt_5) + (e * g * d)$$

P	*	G	*	K	*	NT
Assignació de personal docent i de suport		Grandària del centre		Complexitat de centre		Nivell educatiu i titularitat

+

M	*	G	*	K	*	NT_2
Assignació d'activitats i serveis educatius complementaris		Grandària del centre		Complexitat de centre		Nivell educatiu i titularitat

+

F	*	G	*	NT_3
Assignació per costos de funcionament		Grandària del centre		Complexitat de centre

+

I	*	S	*	NT_4
Assignació destinada a garantir l'educació inclusiva		Nombre d'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu		Nivell educatiu i de titularitat

+

R	*	B	*	NT_5
Assignació de personal prevista per a l'alumnat amb nivell baix d'assoliment de competències		Nombre d'alumnat amb nivell baix		Nivell educatiu i de titularitat

+

E	*	G	*	D
Assignació econòmica i de personal en funció de les característiques socioeconòmiques de l'entorn		Nombre d'alumnat amb nivell baix		Nivell educatiu i de titularitat

Aplicar la fórmula de l'equitat és possible si s'aprofita l'oportunitat que suposa l'increment de recursos derivat de la Covid-19: cal consolidar-los i que s'adopti un model de finançament per fórmula per repartir el conjunt dels recursos entre els centres educatius. D'aquesta manera es podrà compensar l'infrafinançament que afecta especialment els centres més complexos i així caminar cap a la gratuïtat real de l'educació.

Desplegar a Catalunya un Finançament per Fórmula d'equitat, en un escenari on els centres més desafavorits reben més recursos que en l'actualitat i els centres no desafavorits mantenen les seves dotacions **representaria una inversió propera als 600 M€, un increment del 15% de la despesa pública actual en els centres educatius.**

A tall de comparació, com a resposta a les necessitats educatives derivades de la crisi de la Covid-19, **els cursos 2020-2021 i 2021-2022 el Departament d'Educació va incrementar la seva dotació de recursos per al sistema**. Si tenim en compte els increments de plantilla en centres públics i concertats (prop de 8.000 professionals), les mesures del pla d'educació digital, el pla de millora de les oportunitats educatives, els ajuts de menjador així com altres despeses materials i d'infraestructura de caràcter extraordinari, **arribem a un increment de pressupost de 576 M€.**

Per tant, **una bona part dels recursos per al nou model de finançament ja hi són. El que caldria és mantenir-los i redistribuir-los de manera més equitativa entre els centres i entorns educatius.**

Aquests recursos extraordinaris, no consolidats, es preveu que es retirin del sistema un cop superats els efectes més immediats de la crisi pandèmica**. Si els recursos addicionals no es mantenen, el nivell d'inversió i el repartiment de recursos entre els centres educatius tornarà a ser l'existent a abans de la pandèmia**.

QUÈ REBRIEN ELS CENTRES AMB LA NOVA FÓRMULA I QUIN SERIA L'IMPACTE PRESSUPOSTARI

El sistema de finançament per fórmula proposat té l'objectiu de concentrar l'esforç financer en aquells centres que tenen una composició social de major complexitat per enfortir la capacitat de les escoles i instituts, docents i equips directius d'oferir oportunitats d'aprenentatge per a tots els infants i joves. Així, **l'aplicació de la fórmula de l'equitat es podria dur a terme en base a dos possibles escenaris segons l'increment de despesa pública:**

Caldria apostar per desplegar el finançament per fórmula d'equitat en un **"escenari de gratuïtat"**, en què es garanteix la plena cobertura del cost de la plaça escolar i l'absència

total de copagaments per part de les famílies. Implementar la fórmula proposada en aquest escenari tindria un impacte pressupostari de 1.622M€. Voldria dir passar d'una despesa educativa sobre el PIB com l'actual, del 3,6%, a una del 4,3%.

Un primer pas en aquesta direcció seria aplicar la fórmula de l'equitat en un **"escenari de garanties"**, on es corregeixen en gran mesura les desigualtats socials i educatives entre escoles i instituts, sense que cap centre, fins i tot aquells amb una complexitat més baixa, retrocedeixi en els recursos que rep actualment. En aquest cas, la inversió requerida seria de 643M€, equivalent a una despesa educativa sobre el PIB del 3,9%.

Per exemple, fent una aproximació, aquesta aplicació de la fórmula de repartiment permetria que un centre de màxima complexitat com el Centre 1 veiés **incrementat el seu pressupost global anual en 697.460 € (1.490 € per alumne).** Aquesta és una injecció de recursos prou important de cara a millorar els resultats i les oportunitats educatives dels alumnes, que **permetria incorporar al centre: un professor per cada dues classes** (que es podrien utilitzar per reduir ràtios, però també dedicar a co-docència, agrupaments flexibles, reforçar l'equip d'orientació, a tasques de tutorització individual, etc.), **un professor d'aula d'acollida** (que garanteixi un bon suport i integració de l'alumnat nouvingut), **un especialista d'educació inclusiva** (que faciliti l'atenció ordinària de l'alumnat amb necessitats educatives especials), **vuit educadors socials** (dos per curs) i **dos tècnics d'integració social** (un per cicle), que es podrien dedicar a suport educatiu no lectiu, a acompanyament socioemocional, a treball amb les famílies, o a coordinació amb serveis externs.

Cada centre hauria d'adaptar aquesta possibilitat de nova despesa a les seves necessitats i les dels seus alumnes i entorn.

Centre 1

Centre públic
ESO
Complexitat molta alta
468 alumnes
16 unitats
99 NESE
102 baix rendiment
Entorn desafavorit

	Import per centre (€)	Import per alumne (€)
Finançament públic actual **(sense fórmula)**	3.272.077	6.992
Escenari "conservador" Distribució del finançament actual	3.509.964	7.500
Escenari "de garanties" Distribució ampliada del finançament actual	3.969.536	8.482
Escenari "de gratuïtat real" Distribució de cobertura del cost de la plaça	4.371.942	9.342

	Import per centre (€)	Import per alumne (€)
Finançament públic actual (sense fórmula)	1.859.782	4.325
Escenari "conservador" Distribució del finançament actual	1.516.467	3.527
Escenari "de garanties" Distribució ampliada del finançament actual	1.809.539	4.208
Escenari "de gratuïtat real" Distribució de cobertura del cost de la plaça	2.113.740	4.916

LA FÓRMULA DE L'EQUITAT: PER UN FINANÇAMENT MÉS JUST, EFICIENT I TRANSPARENT

La fórmula de l'equitat que proposem **es basa en la consideració de dos grans conceptes**, que s'apliquen tenint en compte la grandària del centre, l'etapa educativa i la titularitat:

- **Una assignació bàsica i lineal** per al conjunt dels centres que s'assigna en concepte de dotació de professorat, activitats i serveis escolars i despeses de funcionament del centre.
- **Una assignació addicional**, calculada en funció de la realitat social i educativa del centre, i que pondera a l'alça l'assignació econòmica i de professorat en els centres de major complexitat, amb baixos resultats educatius, amb més alumnes amb mesures d'educació inclusiva, i ubicats en entorns vulnerables.

El finançament per fórmula promou **l'eficiència** en l'assignació de recursos perquè assigna les partides necessàries a cada centre segons les seves característiques i, per tant, s'incrementa l'impacte de la inversió.

Aquest model també és **més transparent** perquè a la fórmula es defineix de manera pública i explícita què és el que es vol finançar, amb quines assignacions i sota quines condicions. D'aquesta manera s'evita la discrecionalitat i s'incrementa la capacitat dels centres de **preveure i planificar** adequadament la seva activitat organitzativa i docent.